

“ES Dienvidlatgalē varu!” kopsavilkums

Projekta kopsavilkums

1. Mērķis – veicināt pilsonisko izpratni un apziņu par Dienvidlatgales iedzīvotāju līdzdalības lomu un nozīmi demokrātiskas valsts attīstībā.
2. Īstenotas sešas projekta aktivitātes:
 - a. Kopienų semināru "ES varu" cikls – kopumā 9 semināri 9 pagastos un 106 dalībnieki.
 - b. Ģimenes dārza svētku cikls – 3 pasākumi, katras vietējās rīcības grupas teritorijā, kuros piedalījās vismaz 207 apmeklētāji.
 - c. Viedokļu festivāls "ES Dienvidlatgalē varu" – pulcēja kopā 109 interesentus no visas Latgales.
 - d. Diskusija ar politiķiem "Vārds laukiem" – norisinājās katras vietējās grupas teritorijā un kopā uz diskusijām ar politiķiem ieradās 74 cilvēki.
 - e. Jauniešu apmācības «Atvērt citas durvis» pulcēja kopā 15 jauniešus no Dienvidlatgales teritorijas.
3. Projekta ilgums – 2 gadi (2021.-2022.)
4. Vadošais partneris – biedrība "Partnerība "Kaimiņi"". Sadarbības partneri – biedrības "Krāslavas rajona partnerība" un "Preiļu rajona partnerība"
5. Projektu finansē Islande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds".
6. Projekts tika īstenots "Aktīvo iedzīvotāju fonda" darbības programmā "Demokrātijas kultūra".
7. Projekta ieguldījums Programmas rezultātu sasniegšanā:
 - a. Pieaudzis tādu iedzīvotāju skaits, kuri iesaistās lēmumu pieņemšanas procesos.
 - b. Pieaudzis tādu iedzīvotāju īpatsvars, kuri iesaistās pilsoniskajās aktivitātēs.
 - c. Pieaudzis tādu iedzīvotāju īpatsvars, kuri tic personīgajai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus.

Dalībnieku anketēšana

1. Katras projektu aktivitātes dalībniekiem bija nodrošināta iespēja aizpildīt anketu par pasākuma norisi un papildus atbildēt uz dažiem jautājumiem par pilsonisko līdzdalību savā pašvaldībā. Vietējo rīcības grupu mērķis bija noskaidrot dalībnieku viedokli par aktuālajiem jautājumiem, problēmsituācijām un “kanāliem”, kur vietējie iedzīvotāji visbiežāk meklē informāciju par aktuālajiem notikumiem pašvaldībās.
2. Anketas aizpildīja gan politiķi, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji, gan vietējie iedzīvotāji, t.sk. jaunieši, gan arī mediju pārstāvji, kas apmeklēja pasākumus aktivitāšu ietvaros.
3. Anketas tika apkopotas un iegūtā informācija, kopā ar aktuālajiem jautājumiem un situācijām izvērtēta vietējo rīcības grupu kopsapulču laikā, lai turpmāk piedaloties pašvaldību un reģiona ilgtermiņa attīstības dokumentu sabiedrisko apspriešanu laikā runātu par iedzīvotāju vajadzībām vai konsultētu biedrības par tām aktuālām tēmām un pasākumiem.
4. Vietējās rīcības grupas anketās sniegto informāciju izmantos savu teritoriju sabiedrības virzītu vietējo attīstības stratēģiju izstrādei 2023. – 2027. gada periodam, kurā Leader pasākuma aktivitātes tiks finansētas no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, kā arī piesaistīts papildus finansējums no citiem avotiem, lai investētu līdzekļus jaunu aktivitāšu īstenošanai, t.sk. demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstībai Dienvidlatgales teritorijā.
5. Vietējās rīcības grupas ne tikai motivēja iedzīvotājus un biedrības iesaistīties pilsoniskās līdzdalības pasākumos, bet arī pašvaldību pārstāvjiem (domes deputātiem, pašvaldību un to institūciju darbiniekiem) skaidroja, kāpēc ir būtiski stiprināt attiecības starp pašvaldību un iedzīvotājiem. Aktualizēja jautājumu par atgriezeniskās saites nozīmi pašvaldības attīstībā. Vērsa uzmanību uz to, ka arī pašvaldību darbinieki bieži vien nav informēti par savas organizācijas lēmumu pieņemšanas procesiem un to iemesliem.
6. Analizēja iegūtos datus, lai noskaidrotu arī visefektīvākos vietējo iedzīvotāju informēšanas instrumentus ne tikai par pašvaldības darbu, bet arī vietējo rīcības grupu aktualitātēm. Aktīvi iedzīvotāji ne tikai spēj patstāvīgi atrast informāciju organizāciju mājas lapās, bet vēlas redzēt informāciju sociālajos tīklos (cilvēki darbaspējas vecumā vairāk izmanto Facebook, bet jaunieši Instagram, TikTok un citus sociālos tīklus), kas nozīmē, ka organizācijām ir jābūt gana fliksiblām un lietot dažādus informēšanas avotus.

Daži praktiskie piemēri

- 1. Kā efektīvākie vietējo iedzīvotāju viedokļu apzināšanas instrumenti tika norādīti:**
 - a. Iedzīvotāju anketēšana, aptaujas.
 - b. Publiskās diskusijas, apspriešanas, sapulces ar iedzīvotājiem (arī pagastos).
 - c. Informācija pašvaldības mājas lapās, avīzēs, sociālajos tīklos.
 - d. Konsultācijas ar iedzīvotājiem par pašvaldības plāniem (tiešsaistē, klātienē) - darba grupas, aktīvo iedzīvotāju iesaiste domes sēdēs.
 - e. NVO iesaistīšana lēmumu pieņemšanas procesos – regulāra sadarbība ar NVO, viedokļu apzināšana, priekšlikumu ierosināšana, divpusēja sadarbība.
 - f. "Priekšlikumu" kastīte pagastos, kurā katrs var ievietot savu ieteikumu.
 - g. Inovitāte: veidot brīvpieejas platformu internetā.
- 2. Efektīvākie iedzīvotāju informēšanas instrumenti par pašvaldības darbu pēc iedzīvotāju atbildēm ir:**
 - a. Informēt pašvaldības mājas lapās.
 - b. Organizēt tikšanās ar iedzīvotājiem.
 - c. Publicēt pašvaldību informatīvajos izdevumos.
 - d. Sadarboties ar nevalstiskajām organizācijām informācijas izplatīšanai.
 - e. Cita atbilde – izmantot sociālos tīklus; sadarboties ar presi; runāt individuāli ar iedzīvotājiem.
- 3. Uz jautājumu kāpēc nepieciešams stiprināt attiecības starp pašvaldību un iedzīvotājiem visbiežāk tika sniegtas atbildes:**
 - a. Pašvaldības un iedzīvotāju attiecību stiprināšanai un uzticamības veicināšanai.
 - b. Demokrātijas stiprināšanai un iedzīvotāju aktīvai līdzdalībai.
 - c. Pašvaldības politikas efektīvākai īstenošanai.
- 4. Vai iedzīvotāji ir apmierināti ar dzīvi savā novadā? Lielākais vairākums dalībnieku atbildēja apstiprinoši, bet daļa norādīja, ka varētu būt labāk, taču nezina, kā to izdarīt.**

Dienvidlatgales demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstības stratēģija 2020.-2026. gadam

1. Trīs Dienvidlatgales vietējās rīcības grupas – Partnerība «Kaimiņi», Krāslavas rajona partnerība un Preiļu rajona partnerība izstrādāja Dienvidlatgales demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstības stratēģiju 2020.-2026. gadam.
2. Visu trīs biedrību jeb vietējo rīcības grupu galvenie darbības uzdevumi saistīti ar lauku teritoriju attīstību, pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju līdzdalības stiprināšanu un mazaizsargāto iedzīvotāju grupu spēju vairošanu.
3. Vietējo rīcības grupu demokrātijas kultūras **vīzija**: piesaistot papildus finansējumu, veicināt biedrību darbības teritorijas demokrātijas kultūras un pilsoniskās apziņas izaugsmi un ieviest jaunus pasākumus, aktivitātes Dienvidlatgales novadu teritoriju attīstībai, dzīves kvalitātes uzlabošanai, cilvēktiesību aizstāvībai un sadarbībai.
4. Biedrību **misija**: aktīva sabiedrība, pievilcīga dzīves vide, radošas un profesionālas izaugsmes iespējas ikvienam biedrību darbības teritoriju iedzīvotājam, kas sekmē pilsoniskās sabiedrības lomu un tās stiprināšanas nozīmi demokrātiskas valsts attīstībā.
5. **Plānotie rezultāti**:
 - a. Pieaudzis tādu iedzīvotāju īpatsvars, kuri iesaistās pilsoniskās aktivitātēs.
 - b. Pieaudzis tādu iedzīvotāju skaits, kuri iesaistās lēmumu pieņemšanas procesos vietējās pašvaldībās.
 - c. Pieaudzis tādu iedzīvotāju īpatsvars, kuri tic personīgai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus.
 - d. Pieaudzis jauniešu (13-30 g.) īpatsvars politiskajās aktivitātēs.
 - e. Veicināta pilsoniskās līdzdalības prasmju attīstība mazaizsargātajiem iedzīvotājiem.
6. Stratēģijas prioritātes:
 - a. Demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstības pasākumu veiksmīga ieviešana Dienvidlatgales vietējo rīcības grupu darbības teritorijā.
 - b. Iedzīvotāju iesaistīšana pilsoniskajās aktivitātēs, balstoties uz profesionāliem un atbildīgiem darbiniekiem.
 - c. Vietējo iedzīvotāju, biedru un sadarbības partneru izpratnes veicināšana par biedrību darbību demokrātijas kultūras un cilvēktiesību attīstības aktivitāšu ieviešanā.
 - d. Biedrību lomas un atpazīstamības stiprināšana darbības teritorijā un ārpus tās.

Pašvaldību ilgtermiņa attīstības dokumenti

1. Īstenojot projekta aktivitātes vietējo rīcības grupu pārstāvji aktīvi iesaistījās pašvaldību un Latgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības dokumentu sabiedriskajās apspriešanās:
 - Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2021.-2027.gadam.
 - Daugavpils valstspilsētas un Augšdaugavas novada attīstības programma 2022.-2027.gadam;
 - Daugavpils valstspilsētas un Augšdaugavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam;
 - Daugavpils novada pašvaldības ilgtspējīgas enerģētikas un klimata pārmaiņu rīcības plāns 2021.-2030.gadam;
 - Krāslavas novada attīstības programma 2022.-2028. gadam.
 - Preiļu novada attīstības programma 2022.-2029. gadam;
2. Sekoja līdzī un sniedza komentārus Pašvaldības likuma izstrādes laikā par pilsoniskās līdzdalības jautājumu nozīmi un procesu Dienvidlatgales pašvaldībās.
3. Vietējās rīcības grupas uzrunāja citas nevalstiskās organizācijas un aicināja iesaistīties sabiedriskajās apspriešanās (arī tiešsaistē), lai pašvaldībām ir plašāks viedokļu klāsts un lielāka izpratne par problēmsituācijām.
4. Nozīmīgākie un visbiežāk sastopamie ierosinājumi no vietējiem iedzīvotājiem pašvaldību attīstības dokumentos ir saistīti ar pašvaldības un valsts infrastruktūras atjaunošanu, piemēram, ceļu pārbūve, ūdens un kanalizācijas tīklu atjaunošana, ēku, t.sk. daudzdzīvojamu māju koptelpu un teritorijas sakopšana.
5. Nevalstiskās organizācijas iesaistās ar risinājumiem teritorijas labiekārtošanai un sabiedrisko aktivitāšu nodrošināšanai, kas liecina, ka nevalstiskās organizācijas ir gana spēcīgas, lai ar nelielu pašvaldības atbalstu (parasti finansiālu vai materiālu) veicinātu dzīves vides uzlabošanu.
6. Nevalstiskās organizācijas aktīvi un daudz straujāk kā pašvaldības iesaistījās sociālās palīdzības jautājumu risināšanā situācijā ar kara bēgļu ieplūšanu no Ukrainas. Tas liecina par biedrību spēju zibenīgi reaģēt un nodot informāciju iedzīvotājiem.
7. Diemžēl nevalstiskās organizācijām nav tik lielu plānu, projektu, lai pašvaldības tos iekļautu ilgtermiņa attīstības dokumentu investīciju plānos, bet aktuālākie jautājumi tiek risināti pašvaldības gada budžeta griezumā.

Galvenie darbības rādītāji

1. Biedrības veicina pilsoniskās līdzdalības aktivitātes un iesaista vietējos iedzīvotājus un organizācijas kopīgu pasākumu ieviešanā.
2. Biedrības iesaistās pašvaldību un citu organizāciju īstenotos pasākumos, kā vietējās teritorijas eksperts pilsoniskās sabiedrībai nozīmīgu procesu uzraudzībā.
3. Biedrības sniedz konsultācijas par projektu konkursiem nevalstisko organizāciju un mazo un vidējo uzņēmēju pārstāvjiem.
4. Palielina biedru skaistu, biedrības mērķa sasniegšanai.
5. Biedrības turpina ieviest Leader pieejas pasākumu nākošajā plānošanas periodā līdz 2027. gadam, kas izstrādā darbības teritoriju attīstības stratēģijas un rīcības plānus.
6. Biedrības ir piesaista ES vai citu fondu finansējumu un īsteno jaunas aktivitātes savā darbības teritorijā.
7. Palielinās iedzīvotāju skaits, kuri iesaistās pašvaldību ilgtermiņa attīstības plānu izstrādē.
8. Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kuri piedalās sabiedriskās apspriešanās, forumos, talkās vai citos pilsoniskās līdzdalības pasākumos, kuri tic personīgajai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus.
9. Palielinās iedzīvotāju skaits, kuri iesaistās lēmumu pieņemšanas procesos, piemēram, vēlēšanās.
10. Palielinās pilsoniskās sabiedrības organizāciju pakalpojumu pieejamība diskriminācijas un cilvēktiesību pārkāpumu upuriem.
11. Pieaug biedrību nozīmība, atpazīstamība ne tikai kā LEADER pieejas pasākumu īstenotājām, bet arī pilsoniskās līdzdalības veicinātājām.

“ES Dienvidlatgalē varu!” kopsavilkums

Vairāk informācijas par projektu

Vairāk informācijas par projektu “ES Dienvidlatgalē varu!”, tā ietvaros veiktajām aktivitātēm un dalībnieku anketu izvērtējumiem, var iegūt sadaļā “Demokrātijas kultūra” biedrību mājas lapās:

- <http://daugavpils.partneribas.lv/> (biedrība “Partnerība „Kaimiņi””)
- <http://www.preilupartneriba.lv/> (biedrība “Preiļu rajona partnerība”)
- <https://kraslavaspartneriba.lv/> (biedrība “Krāslavas rajona partnerība”)

Izmantotā literatūra

1. Centrālā vēlēšanu komisija. Aktivitāte un rezultāti. <https://sv2022.cvk.lv/pub>
2. Latvijas Lauku forums. Lauku filtrs kā risinājums līdzšinējai nespējai atbildēt uz lauku iedzīvotāju vajadzībām (2021.) <https://laukuforums.lv/lv/archives/12900>
3. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Īsi par demokrātiju. Rakstu krājums. Rīga, 2017.
4. Eiropas Komisija. Es & ES (2017.)
5. Pašvaldību likums (2022.) Latvijas Republikas likums.
6. Latvijas pilsoniskās alianse. Resursu krātuve. https://nvo.lv/lv/portfelis/jurista_padomi
7. Roman Haken. Sabiedrības virzītas vietējās attīstības koncepcijas sniegtās priekšrocības integrētai vietējai un lauku attīstībai (2017.) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja.